

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa.

Esityksessä ehdotetaan, että niissä päivärahaetuuksissa, jotka lasketaan henkilön palkan perusteella, vähennetään aikaisempien vuosien tapaan työtulosta tai maksettavasta

etuudesta työntekijäin eläke- ja työttömyysvakuutusmaksua vastaava osuus. Vähennyksen määräksi ehdotetaan viisi prosenttia vuonna 1999.

Esitys liittyy valtion vuoden 1999 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1999 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Työntekijäin eläkelain 12 b §:n mukaista työntekijäin eläkemaksua on peritty palkansaajilta vuodesta 1993. Samasta vuodesta on peritty myös palkansaajan työttömyysvakuutusmaksua. Maksujen yhteismäärä on 6,05 prosenttia palkasta vuonna 1998. Mainittuja maksuja peritään palkansaajilta myös vuonna 1999, jolloin maksujen laskennallinen yhteismäärä on 6,05 prosenttia palkasta.

Sairausvakuutuslain mukainen päiväraha määräytyy verotuksessa todettujen tai erikseen arvioitavien työtulojen perusteella. Kuntoutusraha määräytyy samalla tavalla kuin sairausvakuutuslain mukainen päiväraha. Vastaavanlainen työtuloihin perustuva laskentamalli on myös työttömyyspäivärahoissa. Myös tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukainen vuosityöansio määräytyy työtulojen perusteella. Näissä ja kaikissa muissa sellaisissa tapauksissa, joissa päivärahaetuus määräytyy bruttotyöansion perusteella, työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun vaikutus on otettava huomioon, muutoin sosiaalivakuutetuuden korvaustaso jää vinoutuneeksi palkasta saatavaan tuloon nähden. Mainittujen maksujen perusteella päivärahan perusteena olevaa työtuloa vähennetään 5 prosenttia vuonna 1998.

Tarkoituksenmukaista on, että työstä saa paremman toimeentulon kuin sosiaaliturvasta. Sen vuoksi ehdotetaan, että vuonna 1999 työtulosta tehtävä vähennys vastaisi suuruudeltaan palkansaajilta perittäviä maksuja siten, että kuitenkin maksussa olevat etuudet eivät tämän maksun johdosta alenisi. Sen vuoksi ehdotetaan, että päivärahan perusteena olevista työtuloista tai vaihtoehtoisesti etuuden määrästä vähennettäisiin työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun osuutena 5 prosenttia ennen päivärahaetuuden vahvistamista. Vähennys tehtäisiin verotuksessa todetuista tai arvioiduista työtuloista. Vähennyksenä 5 prosenttia tehtäisiin vuonna 1999 alkavien päivärahojen perusteena olevista työtuloista.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaisi tarkemmat säännökset vähennyksen tekemisestä kunkin etuuslajin osalta.

2. Esityksen vaikutukset

2.1. Valtiontaloudelliset vaikutukset

Työntekijäin eläkemaksua ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksua vastaavan 5 prosentin huomioon ottaminen päivärahojen perusteena olevissa työtuloissa arvioidaan vähentävän sairaus- ja vanhempainpäivärahamenoja sekä kuntoutusrahamenoja yhteensä noin 220 miljoonaa markkaa kokonaismenotasossa. Vastaavasti työttömyyspäivärahamenot olisivat arviolta noin 320 miljoonaa markkaa pienemmät. Mikäli vuonna 1999 maksuun tulevissa uusissa päivärahoissa ei tehtäisi esitettyä vähennystä, valtion menot kasvaisivat 240 miljoonalla markalla. Sairausvakuutuksen osalta menonlisäys vaikuttaa täysimääräisenä valtion menoja lisäävästi. Työttömyysturvan osalta valtion osuus ansiopäivärahamenoista on noin puolet.

2.2. Vaikutukset edunsaajiin

Ehdotettu 5 prosentin vähennys on saman suuruinen kuin vuonna 1998 tehty vähennys. Edunsaajien asemassa ei tapahdu muutosta vuoteen 1998 verrattuna.

Eläke- ja työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottaminen 5 prosentin suuruisena päiväraha-perusteissa merkitsee käytännössä sitä, että ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha alenisi 3 000—11 000 markan kuukausituloilla 4—9,80 markalla ja 11 000—30 000 markan kuukausituloilla noin 6—14 markkaa.

Sairauspäivärahan, vanhempainpäivärahan ja kuntoutusrahan osalta vaikutus on enimmillään noin 14 markkaa päivältä yli 100 000 markan vuosituloilla. Alle 80 000 markkaa vuodessa ansaitsevilla vaikutus on alle 10 markkaa päivältä.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä. Esityksen valmistelun yhteydessä on kuultu Kansaneläkelaitosta, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:tä, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:tä, Akava ry:tä, Palvelutyönantajat ry:tä sekä Teollisuuden ja Työnantajien keskusliittoa.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy valtion vuoden 1999 talous-arvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1999.

6. Säättämisjärjestys

Säättämisjärjestyksen kannalta keskeinen on hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentti. Tätä säännöstä koskevissa hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että perustoimeentulon turvan käsite on

voimassa olevasta sosiaalilainsäädännöstä siinänsä riippumaton. Säännöksen tarkoituksena ei siten ole ollut turvata tavallisella lailla määriteltyjä yksittäisiä etuuksia tai tällaisten etuuksien tasoa sellaisenaan. Perustoimeentulon turvan riittävyttä arvioitaessa on hallituksen esityksen perustelujen mukaan merkitystä sillä, onko henkilöllä lakisääteiset turvajärjestelmät ja hänen tilanteensa, kuten esimerkiksi perhesuhteensa muutoin, kokonaisuutena arvioiden toimeentulon edellytykset huolimatta siitä, että hänen normaalit toimeentulomahdollisuutensa ovat säännöksessä tarkoitetun syyn vuoksi heikentyneet. Hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentin vaatimuksia eivät siten vastaisi sellaiset lainsäädännölliset muutokset, jotka merkitsisivät olennaisella tavalla puuttumista edellä tarkoitetuin tavoin suojattuun perustoimeentulon turvaan.

Palkansaajien erityismaksujen huomioon ottamista työtuoperusteisissa päiväraha-etuuksissa perustuslakivaliokunta on pitänyt valtiosäännön kannalta ongelmattomana.

Edellä olevan mukaisesti hallituksen esitykseen ei voida katsoa sisältyvän sellaisia ehdotuksia, jotka heikentäisivät hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentissa tarkoitettua perustoimeentulon turvaa. Tämän vuoksi lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

1 §

Jos laissa, asetuksessa tai valtioneuvoston päätöksessä säädetään, että päivärahan tai sitä vastaavan etuuden määrässä on otettava

huomioon henkilön työ- tai virkasuhteessa saadut työtulot, näistä työtuloista tai maksettavasta etuudesta on vuonna 1999 vähennettävä viisi prosenttia.

2 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta antaa asianomainen ministeriö.

3 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1999.

Helsingissä 25 päivänä syyskuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Mönkäre*